

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos LXIV. — Izdan in razposlan dne 22. avgusta 1899.

Vsebina: Št. 157. Ukaz, s katerim se izdaje predpis o preizkušnji kandidatov učiteljstva na višjih trgovinskih šolah.

157.

Ukaz ministra za bogočastje in nauk z dne 5. avgusta 1899. l.,

s katerim se izdaje predpis o preizkušnji kandidatov učiteljstva na višjih trgovinskih šolah.

Na podstavi Najvišjega pooblastila z dne 15. julija 1899. l. se o preizkušnji kandidatov učiteljstva na višjih trgovinskih šolah izdaje nastopni predpis.

Člen I.

Preizkuševalne komisije.

§. 1.

Sposobnost za učiteljstvo na višjih trgovinskih šolah se oveduje s preizkušnjo, katero opravljajo po ministrstvu za bogočastje in nauk v to imenovane preizkuševalne komisije. V te komisije, ki naj imajo oznamenilo „C. kr. preizkuševalna komisija za učiteljstvo na višjih trgovinskih šolah“, se poklicujejo strokovnjaki, kateri imajo posebno kvalifikacijo v učiteljstvu ali v praksi.

§. 2.

Nadzornik za trgovinski nauk ima pravico, navzočen biti pri preizkušnjah.

Člen. II.

Namen, oblika preizkušnje, skupine preizkusnih predmetov.

§. 3.

S preizkušnjo naj se poda dokaz, da ima kandidat strokovne predmete, v katerih namerava učiti, in njih metodično obdelavo v toliko v svoji oblasti, da popolnoma ustreza zahtevam, katere se stavijo v šoli in zunaj šole takim strokovnim učiteljem.

§. 4.

Preizkušnja razpada na te štadije:

1. Domače delo,
2. klavzurna preizkušnja,
3. ustna preizkušnja,
4. poskusna učitev.

§. 5.

Preizkušnji je, razen dokaza o zadostnem znanju učnega jezika, predmet ena naslednjih skupin strokovnih naukov po zahtevah, oznamenjenih v členu IV.

Prva skupina (trije glavni predmeti.)

1. Knjigovodstvo, dopisništvo in pisarniška dela.
2. Trgovsko računstvo in politična aritmetika.
3. Gospodarstveno in pravno znanstvo.

Druga skupina (dva glavna predmeta).

1. Trgovinsko zemljepisje.
2. Blagoznanstvo.

Člen III.

Oglašanje in pogoji za pripust k preizkušnji.

a) Podajanje pismene prošnje.

§. 6.

Pismeno prošnjo, da se kdo pripusti opraviti preizkušnjo v eni izmed strokovnih skupin, omejenih v §. 5, je napotiti na ravnateljstvo tiste preizkuševalne komisije, pred katero namerava kandidat opraviti preizkušnjo.

Prošnji je priložiti:

1. popis dosedanjega življenja prosilca, v katerem naj pové hod svojega obrazovanja, mer, obseg in literarna pomagala svojih posebnih za preizkušnjo opravljenih študij s tisto natančnostjo, katera preizkuševalni komisiji omogoči razložiti, ali dosedanji študijski hod ustreza predpisanim zahtevam;

2. učna izpričevala in kaka druga potrdila (o kaki praktični uporabi itd.);

3. dokaz državljanске in npravne neomadeževanosti.

b) Zahteve gledé na predomiko in stvarno kvalifikacijo kandidatov.

§. 7.

Za pripust k opravi preizkušnje se zahteva:

V prvi strokovni skupini:

Dovršitev štirih spodnjih razredov kake srednje šole (spodnje gimnazije, spodnje realke, realne gimnazije) in pa popolne javne višje trgovinske šole (trgovinske akademije); dalje najmanj štiriletna zadovoljujoča pisarniška praksa v blagovnem, oziroma bančnem opravilu.

§. 8.

K preizkušnji v drugi strokovni skupini se pripuščajo:

1. Absolvirani slušatelji kake tehnične visoke šole, kateri so II. državno preizkušnjo na kemični strokovni šoli uspešno opravili in prinesó dokaz, da so kolokvirali iz blagoznanstva in iz mikroskopičnega praktika.

2. Absolvirani slušatelji kakega vseučilišča, če so se izobrazili za kemike in prinesó dokaz, da so slušali blagoznanstvo, mikroskopijo ter kemično in mehanično tehnologijo in so kolokvirali iz teh predmetov.

§. 9.

Ako bi gledé na zadostnost izkazanega obrazovalnega hoda kakega kandidata, ali gledé potrdil, katera je prinesel, nastali dvomi, naj preizkuševalna komisija, pridavši svoje mnenje, išče razloke ministra za bogočastje in nauk, je-li kandidata pripustiti k preizkušnji.

§. 10.

Kandidatom, kateri morejo izkazati dolgo in mnogostransko prakso, more po predlogu preizkuševalne komisije minister za bogočastje in nauk izpregledati izpolnitev gorenjih pogojev celoma ali deloma.

§. 11.

Inozemci se morejo samo s privolilom ministra za bogočastje in nauk pripustiti k preizkušnji.

Člen IV.

Zahteve preizkušnje.

A. Učni jezik.

§. 12.

V učnem jeziku mora kandidat v ustni, primeroma, če domače delo na to stran ne omogočuje gotove sodbe, tudi v klavzurni preizkušnji, dokazati pravilnost in spretnost, razumevanje najimenitnejših slovniških zakonov in stilističnih oblik, in pa zadostno poznanje poglavitnih spisov literature.

Kandidati, kateri imajo dotično izpričevalo za učiteljsko sposobnost na srednjih šolah, so oproščeni te preizkušnje.

B. Strokovni nauki.

Prva skupina.

1. Knjigovodstvo, dopisništvo, pisarniška dela.

a) Knjigovodstvo.

§. 13.

Pod pogojem, da je popolnoma trden in spreten v knjigovodstvu po sploh običajnih metodah, mora kandidat dokazati, da je stvarno in kritično kos

raznim delom zaračunstva po teoretični in praktični strani. Preizkušnja bo po zmislu te obče zahteve obravnavala:

V teoretičnem delu: Pojem, zgodovino in literaturo računstva sploh; bistvenost najimenoitnejših zaračunskih sistemov in metod (sosebno enovitega in dvojnega knjigovodstva, vštrevši ameriansko metodo in pa kameralistični računski slog); trgovinsko-pravna in konkursno-pravna določila o knjigovodstvu v Avstriji; obča načela za postavo, knjižno uporabo in završitev kontov pri knjigovodstvu trgovinskih in obrtnijskih podjetij; knjige kronologičnega in sistematičnega zabeleževanja pri raznih knjigovodnih metodah; zbiralne in pomožne knjige; kontokorentno knjigo; način preračunjanja in kritiko obrestnega kontokorenta z obrestno mero, katera ostaja enaka in katera se izpreminja; zakonita in običajna gledišča za postavo inventur in bilanc s posebnim ozirom na vprašanje o ocenjevanju zalog, premičnin, nepremičnin, poljedelskih in gozdarskih ter rudarskih predmetov, dvomljivosti (dubiosa); amortizacijski postopek; reserve in prehodna (transitorna) književanja; tajno knjigovodstvo; kameralistično rubriko, njeno dotično obdelavo in završevanje kameralistične glavne knjige; načela upravnega in gospodarstvenega proračuna.

V praktičnem delu: Praktično vknjiževanje in završevanje posameznih firem blagovne in bančne stroke, vštrevši komisijsko in špedicijsko, participacijsko in konsorcialno (sindikato) opravilo; praktično vknjiževanje in završevanje pri odprtih trgovinskih družbah, komanditnih družbah, komanditnih družbah na delnice, delniške družbe, pridobitne in gospodarske zadruge in bolniške blagajnice; posebne oblike knjigovodstva v obrtu in tvorniškem obratu in v poljedelstvu, dalje pri prevoznih podjetjih, hranilnicah, hipotečnih zavodih, zavarovalnicah (po najnovejših predpisih); knjigovodna dela, uredeev opravil (poslov), pri likvidacijah in konkursih; formalni in materialni del dajanja knjigovodnega mnenja in postopek pri knjižnih pregledih; glavne poteze kameralistične obdelave avstrijskega proračuna in državnega gospodarstva.

b) Dopisništvo in pisarniška dela.

§. 14.

Razen spretnosti v izvrševanju vsakovrstnih pisarniških del mora kandidat dokazati sposobnost opravljati tudi težavna dopisovanja blagovnega prometa, tvorniškega opravila in pa bankovstva.

Preizkušnja bo sosebno obdelavala:

Ponudbe vsake vrste, okrožne liste, popraševanja, pojasnilne odgovore, reklamacije, opominske liste, kreditne liste, tržna in børsna poročila, dopisovanja s potovalci; pisma o arbitražnih, participacijskih, špedicijskih, prevoznih, zavarovalnih, falimentnih, likvidacijskih in zapuščinskih stvareh; računsa poročila, sklepne liste, trgovske pogodbe, pooblastila; vloge oblastvom, v kolikor ne zahtevajo posebnih pravoznanskih znanosti. Pri tem mora kandidat pokazati, da piše v gladkem in pravilnem slogu; dalje da prav razumeva in zna rabiti v domačih in inozemskih opravičnih listih navadne okrajšave, strokovnjaške govorne obrate in tuje besede in pa znamenja za denarne vrste, mere in uteži; slednjič, da so mu znane titulature netrgovcem. Tudi mora kandidat dokazati, da so mu dosti znane tiste trgovske razmere, uredbe in pravna vprašanja, ki se naravnost tičejo trgovskega dopisništva, in da more razlagati dotično terminologijo (vštrevši morsko/ovorni promet).

Iz literature o trgovinskem dopisništvu naj bodo kandidatu znana vsaj najimenoitnejša dela.

Enako se pričakuje od kandidata, da ima pri kupen rokopi in da je skrben v vnanji obliki pisem in pisarniških del.

2. Trgovsko računstvo in politična aritmetika.

a) Trgovsko računstvo.

§. 15.

Od kandidata se vobče zahteva na jasnem in korenitem razumevanju sloneča trdnost in spretnost v izvrševanju vseh preračunov, ki se nahajajo v trgovinskem prometu, z ustrezno uporabo trgovskemu računstvu lastnih računskih prikrajškov. Kandidat naj dalje dokaže sposobnost posamezne računске postopke trgovske aritmetike razviti in obrazložiti na primerih praktičnega pridobitnega življenja.

V posameznem se preizkušnja razteza na odstotno, obrestno, diskontno in terminsko računstvo, dalje gledé aritmetike bankovstva na plemenito kovinsko, denarno, devizno in efektno računstvo (uporablja je natančno znanje uzans na glavnih borznih mestih in prekmorskih mneničnih zaznamenovanj). Kandidat mora tudi pokazati, da je dobro zveden v vprašanjih o rentabilnosti, založbi

(fundaciji) in varnosti efektov, o emisiji in konverziji vrednotnic, v tehniki borsomernih časnih opravil in v aranžmanskem redu; dalje v arbitražnem računu v njega uporabi na devize, efekte, valute in reporte, vštevši ovedbo trdnih kalkulacijskih števil in v naredbi paritetnih razpreglednic. Kar se tiče blagovnega računa, mora kandidat razen natančnega znanja njegovega prvinskega dela dokazati korenito razumevanje enovite in sestavljene dobavne in prodajne kalkulacije, poznanje vodečih gledišč proizvodne kalkulacije, primerno poznanje mer, uteži, plačilnih sredstev in uzans v mednarodni blagovni trgovini (omejeno na imenitnejša evropska in prekmorska trgovišča z ene strani, in na najimennitnejše skladno blago z druge strani.)

Tudi se pričakuje od kandidata, da pozna najimennitnejša, seobno novejša dela o aritmetiki in uzanso-znanstvu.

b) Politična aritmetika.

§. 16.

Kandidat se mora izkazati, da zadostno pozna obči razvoj in znanstveno obrazloženje dotičnih nalog, in razen tega, da je popolnoma trden v praktični uporabi sem merečih algebraičnih načel.

Sosebno se zahteva: Znanje obrestnoobrestnega in rentnega računa (s tabelami in brez njih), postavljanja poplačilnih črtežev, preračunjanja notranje vrednosti žrebv in vrednostnic, osnovnih potez verjetnostnega računa in imennitnejših nalog zavarovalnega računa s posebnim ozirom na zavarovanje življenja.

3. Gospodarstveno in pravno znanstvo.

a) Narodno gospodarstvo in finančno znanstvo.

§. 17.

Iz narodnega gospodarstva se mora kandidat izkazati s tistim znanjem, katero ga usposoblja za samostalno sodbo o imennitnih narodnih gospodarstvenih vprašanjih. Posebno v trgovinoznanstvu mora pokazati korenito znanje o bistvu, oblikah, osebah, predmetih, pomožnih obrtih, prometnih in pospešnih pripomočkih trgovine.

Preizkušnja bo zlasti obdelavala:

Pojme: Dobro, vrednost, imovina, zasebno in družno gospodarstvo, proizvodni činitelji (priroda,

delo, glavnica) in njih sodelovanje, obtek blaga, (nauk o ceni, denarju itd.), dohodne razmere (zemljiška renta, delovna mezda, glavnična obrest, podjetniški dobiček) in potrošek blaga; razne vrste trgovskega in obrtnega kredita, kreditna plačilna sredstva in vrednotnice; naredbe za denarni prenos (skontracija, saldirni in clearing-promet, čekovni in giro-promet poštne hranilnice); organizacija in poslokrog bank, kreditnih zavodov, kreditnih društev, hranilnic, zavarovalnih družeb, skladovišč in svobodnih skladov, in pa uredbo in naloge denarnih in blagovnih borz (tudi borzna razsodišča), trgovinskih zbornic in trgovinskih gremijev, tehniko prevaževanja blaga po suhem in po mokrem (tarife, ladijne listine, mednarodna poštna določila, imennitne carinske predpise itd.). Isto tako bodi kandidat vsaj v občih potezah zveden v državni trgovinski in plačevalni bilanci, v smotrih trgovinske politike, dalje v trgovinskih pogodbah in konzulstvu, in zmožen bodi razlagati in soditi zgodovino in naravo trgovinskih kriz v zvezi z istočasnimi gospodarstvenimi razmerami.

§. 18.

Iz finančnega znanstva morajo kandidatu znane biti najimennitnejše prikazni in načela državnega gospodarstva, seobno načini državnih razhodkov, državnih dohodkov in državnih dolgov, dalje denarstvo evropskih držav sploh in v posameznem avstrijsko-ogrske monarhije.

b) Trgovinsko in menično pravo.

§. 19.

Iz trgovinskega in meničnega prava je od kandidata zahtevati natančno poznanje avstrijskega trgovinskega zakonika in meničnega reda (pravoznansko preporna vprašanja so izključena). Dalje mu morajo biti dobro znane bistvene razlike dotičnega ogrskega zakonodajstva, načela menične pravde, najpoglavitnejša določila konkursnega in obrtnega reda, najimennitnejši zakoniti predpisi o meničnih kolkih in efektnoprometnem davku, potem o zavarovalnih zavodih, pridobitnih in gospodarstvenih zadržgah, o skladoviščih, patentni, znamčni in vzorčni brambi, o promesnih in obročnih opravilih, krošnjarstvu, trgovinskih agentih in o trgovinskih zbornicah, slednjič najbistvenejše iz pravilnika za železnični promet gledé tovorstva. Od kandidata se slednjič pričakuje, da pozna tista določila meščanskega zakonika in civilno-pravdnega reda, katera se često uporabljajo pri presodbi opravičnih dogodkov in trgovskih listin.

§. 20.

Iz literature v področju gospodarstvenega in pravnega znanstva naj kandidatu ne bodo neznanja najimenitnejša novejša dela; vendar se za vsako dotično stroko najprej, in to tudi sistematično v prid priporočila korenito preučevanje enega vrlega avtorja.

Druge skupina.

1. Trgovinsko zemljepisje.

§. 21.

Kandidat bodi zmožen znanstvene podatke občega zemljepisja in njegovih pomožnih znanstev (geologije, talnega znanstva, oceanopisja, klimatologije, živalskega in rastlinskega zemljepisja, antropologije itd.) razlagati na zemljepisnih posameznih prikaznih in podati podobo sedanjih gospodarstvenih razmer človeštva. Sosebno naj zna razložiti, kako je veliko trgovinsko gibanje med posameznimi zemeljskimi prostori, proizvod in promet blaga potrebna posledica prirodnih pogojev z ene strani in delavnosti človeške z druge.

V posameznem naj kandidat dokaže:

Iz obče teorije: Poznanje znanstvenih podlog uporabljane praktične meteorologije, klimatologije (tudi zdravstvene), načel geologije in geognostičnega formacijskega nauka; plastike gorovja in njih prometnozemeljepisnega značaja; prometnega življenja po puščavah in stepah; poznanje najimenitnejših načel talnoznanstva, razdelitve najimenitnejših kulturnih rastlin in koristnih živali; fizikalnega vplivanja gozda na zrak in tla; virotvorstva z ozirom na mineralne vode, velotokov z ozirom na njih kulturno-zgodovinski in prometnotehnični pomen, teorije povodnji; znanje oceanopisja, v kolikor je važno za promet. Iz trgovinskega zemljepisja: posameznih držav in njih naselbin (s posebnim ozirom na odnošaje teh dežel k Avstrijsko-Ogrski). Znanje naslednjih posameznosti: Svetovni položaj (v trgovinskozemljepisnem in stratezičnem oziru); prebivalstvo (velikost, gostota, narodna sestava, narodni značaj, obča in strokovna omika, občevalni in opravični jezik, delovna in glavnična moč; razdelitev prebivalstva po opravičih; osnovne poteze državne ustave in uprave, sosebno v kolikor imata pomen za gospodarstveni razvoj dotične države); obseg in kakovost izdelkov sirovega proizvoda in obrtnosti (poudarek posebno ugodnih ali neugodnih vplivov, poraba obilice in zalaganje primanjkljaja; poznanje najimenitnejših vrst in postopkov velikega proizvoda v področjih poljedelstva, rudarstva in obrtnosti; znanje najimenitnejših sem merečih strokovnih izrazov); promet (plačevalna sredstva,

mere, uteži; način in obseg prometnih naredeb; prirodna in umetna vodna pota, njih storilna in konkurenčna zmožnost; zgodovina in razvoj železnic, njih storitve; stanje poštnih, telegrafskih in telefonskih naprav; morsko plovstvo, obbrežno plovstvo, plovstvene družbe, poštarnične proge; velikost in sestava trgovinskega in vojnega brodovja; obseg pomorskega prometa, popis najimenitnejših pristanišč, obrtnoskladno blago; odnošaji k notranji deželi; zdravstvene razmere teh trgovišč); uredba denarnega in blagovnega prometa (kreditne razmere dotične države in njenih trgovcev; pospešila trgovskega prometa, borze, banke, zavarovalnice, clearinghouse, veliki sejmi, trgi, agenti; znamčna in patentna bramba; carinske in trgovinske pogodbe, konzulstvo); svetovna trgovina (posnetek predmetov svetovne trgovine po področjih proizvoda in potroška, mednarodna trgovinska pota in njih porabnost, sosebno z novodobnimi brzoprometnimi sredstvi). Iz trgovinske in prometne statistike: zmožnost statistične zapiske razumno uporabljati in jih napravljati; poznanje sem mereče terminologije kakor: specialni, generalni trgovinski plemenitilni postopek, brutto in netto-bečve, osni kilometer, virtualna dolžina itd.)

§. 22.

Kandidat mora seznanjen biti z najimenitnejšimi virnimi deli, kakor tudi z dotičnimi časopisi, podlogotvornimi zborniki, kateri se nanašajo na trgovinsko zemljepisje in sorodne panoge znanja, ter poznati učila, ki se priporočajo za trgovinski nauk, in imeti potrebno spretnost za grafične predložitve navadne vrste.

2. Blagoznanje.

§. 23.

Preizkušnja iz blagoznanja se razteza: na poznanje vseh sirovin, polovičnih in popolnih izdelkov, v kolikor se leti privzemajo v blagoznanje; prirodopisje prirodnin in sirovin; vnanjost blaga in njegovih fizikalnih in kemičnih lastnosti; na dobivanje blaga po kemičnem, oziroma kemično-tehnolozičnem potu (mehanska in kemična tehnologija), tvornično izdelovanje blaga v obrtih in industrijah, poznanje obratov dotičnih strojev in priredov in pa mehaničnih in kemičnih postopkov pri njih izdelavi; na preiskavanje blaga: poznanje najimenitnejših dejstev o mikroskopiji in v to potrebnih pomožnih priredov, njihov raba; poznanje tistih fizikalnih in kemičnih utenzilij in priredov, katere se rabijo pri kvalitativni, oziroma kvantitativni preiskavi blaga (pikrometer, areometer,

ekstrativni priredi, refraktometer, polarizacijski priredi, itd.), metode drobnoglednih preiskav (mikrokemične reakcije in naprava reagencij); kvalitativno analizo enovitih in sestavljenih teles (anorganskih in najimenitnejših organskih zvez), kvantitativno analizo anorganskih zvez; ločilne metode; tehnično analizo in vrednostna določila organskih in anorganskih sirovin (alkaliciidimetrijo, klorimetrijo, preiskavo masti, cukrov in sirupov, dekstrina, strojnih in barvnih tvarin); na poznanje tvarin, ki se rabijo za ponarejanje, in njih spoznavanje; na obče osnovne nauke tehnične mikologije (vrvežno fiziologijo in bakteriologijo); na tržne razmere in tržne cene blaga, seosebno sirovin (znamek); naime nitnejše uzance blagovne trgovine in obče imenitne podatke o proizvodu, izvoznih in uvoznih carinah in davčnih razmerah.

Člen V.

Preizkusni načini.

A. Domača dela.

§. 24.

Če so izpolnjeni pogoji za dopust k preizkušnji, dostavi preizkuševalna komisija kandidatu naloge v domačo obdelavo.

Naloge za domača dela v posameznih predmetih preizkušnje je dajati tako, da se kandidatu dá dovolj prilike dokazati korenitost in globokost svojih strokovnih znanosti in pa zmožnost razložbe.

§. 25.

Domače naloge se dajejo za prvo in drugo skupino, in to za prvo skupino po eno delo iz:

1. knjigovodstva, dopisništva in pisarničnih del,

2. trgovskega računstva,

3. gospodarstvenega in pravnega znanstva;

za drugo skupino po eno delo iz:

1. trgovskega zemljepisja,

2. blagoznanja.

§. 26.

Vprašanja domačih del prve skupine obsegajo večje obsežne teme, večinoma teoretične vsebine. Domača dela iz druge skupine morejo obsezati tudi več vprašanj.

Pri izdelavi domačih nalog sme kandidat ne samo rabiti znana mu slovstvena pomagala, temuč zahtevati je od njega, da pozna, kolikor je potreba, slovstvo tega predmeta. Kandidat mora torej ne samo na čelo vsakega izdelka postaviti natančno kazalo pomagál, katera je seosebno porabil, temuč tudi v izdelku samem vestno imenovati taka dela na tistih mestih, kjer se je katerega poslužil. Na posled mora pristaviti pismeno izjavo, da je on sam spisal oddani izdelek, ter da ni razen oznamenjenih virov in pomagál rabil nič drugega.

§. 27.

Za izdelanje vsake domače naloge se kandidatu dovoljuje tri mesece časa.

Te roke more v posebnega ozira vrednih primerih ravnateljstvo preizkuševalne komisije podaljšati, vendar ne za več kakor dva meseca za vsako domače delo. Tudi prej sme kandidat oddati dela.

§. 28.

Ravnatelj preizkuševalne komisije določi za vsak primer posebe, kateri strokovni izpraševatelj naj dá domača dela.

§. 29.

Če domača dela niso dala povoda zavrniti kandidata, dá se mu povabilo h klavzurni preizkušnji.

§. 30.

Kandidatom, kateri morejo dokazati daljšo in mnogostransko prakso, se smejo izpregledati domača dela.

B. Klavzurna preizkušnja.

§. 31.

Klavzurna preizkušnja ima zlasti namen, da se ové, v koliko more kandidat v področju svojih študij tudi brez vseh pomagál pokazati trdno znanje, in razpada na več klavzurnih del.

Vsako klavzurno delo sestoji iz dveh samostalnih delov (delovitih nalog), ki se pa presojata samo v eni vkupni oceni.

§. 32.

Klavzurne preizkušnje se opravljajo v obeh skupinah.

Za prvo skupino se dá po eno klavzurno delo (po dve deloviti nalogi), in to iz:

1. knjigovodstva, dopisništva in pisarničnih del,
2. trgovskega računstva in politične aritmetike in
3. gospodarstvenega in pravnega znanstva.

Iz knjigovodstva, dopisništva in pisarničnih del naj se ena delovita naloga tiče bančnega, druga blagovnega opravila.

Klavzurno delo iz trgovskega računstva in politične aritmetike naj obdeluje dopoldne prvo, popoldne drugo stroko.

Iz gospodarstvenega in pravnega znanstva naposled naj ena delovita naloga ima trgovinsko pravo, druga menično pravo za predmet; vprašanja narodno-gospodarstvene in finančnoznanse vsebine se prihranjajo ustni preizkušnji.

§. 33.

Za drugo skupino se dá po eno klavzurno delo (po dve deloviti nalogi), in to:

1. trgovinsko zemljepisje,
2. blagoznanje.

Iz trgovinskega zemljepisja naj se ena delovita naloga nanaša na evropske, druga na prekmorske razmere.

V blagoznanju naj bode ena delovita naloga iz kemično-tehnološkega dela, druga iz splošnega prirodznanskega in mehnično-tehnološkega dela blagoznanja. Razen tega mora kandidat izvršiti dve praktični deli v laboratoriju, in to eno analitično-kemično-tehnično, in eno iz mikroskopije in spoznavanja blaga.

§. 34.

Za izdelanje posameznih klavzurnih del se privoli kandidatu osem ur časa. Ta čas je tako porazdeliti na en dan, da pridejo z dvournim pol-danskim prestankom štiri ure za rešitev ene, in štiri ure na rešitev druge delovite naloge.

§. 35.

V primeru, ko bi bilo za rešitev klavzurnih del neobhodno potreba pomagala, kakor desák, tabel, zemljevidov, kurznih listov, zakonikov itd., je to pri ustanovitvi preizkuševalnih nalog vselej izrečno

omeniti, in kandidatu naj se dotična pomagala o začetku klavzurnega dela dajo na razpolago.

§. 36.

Za rešitev v §. 33 oznamenjenega praktičnega dela iz mikroskopije in spoznavanja blaga je kandidatu dovoliti štiri ure.

Rešitev se razteza na fizikalno, prirodznansko določbo predloženih prob in na ustanovitev kakega onesnaženja in pokvarjenja, v kolikor se to dá ugotoviti z drobnogledom, drobnoglednimi reakcijami, sploh z vnanjimi znaki.

Drugo v §. 33. oznamenjeno praktično delo se nanaša na kvalitativno analizo, za katero je ustanovljenih osem ur časa, in na tehnično-kemično preiskavo, katera praviloma ne sme trajati čez osem delovnih dni. O vsakem dnevnem delu je napraviti kratek zapisnik ter na koncu dnevnega dela izročiti izpraševaltelju.

Pri kvalitativni analizi se ne smejo nikdar rabiti slovstvena pomagala kakršna koli, nasprotno je moči pri izvedbi kemično-tehničnega dela rabiti taka pomagala.

Po dokončanju praktičnih del naj kandidat izdela podroben sestavek ter predloži preizkuševalni komisiji.

§. 37.

Samo če so se vsa dela klavzurne preizkušnje našla za zadostna, se more kandidat pripustiti k ustni preizkušnji.

§. 38.

Kandidatom, kateri morejo predložiti publicistične oprave v dotičnih področjih, more preizkuševalna komisija izpregledati en del klavzurne preizkušnje. V blagoznanju se more izpregledati tudi en del praktičnega dela v laboratoriju.

C. Ustna preizkušnja.

§. 39.

Ustna preizkušnja se razteza na vse predmete tistih skupin, za katere kandidat želi zadobiti učno usposobljenost.

Ustna preizkušnja meri na popolnjenje uspeha predhodnjih preizkuševalnih stadij in na dobavo gotove sodbe o splošnem znanju kandidatovem.

§. 40.

Za vsak v §. 5. imenovanih glavnih predmetov je ustanovljena poprečno ena ura za izpraševanje; za preizkušnjo v učenem jeziku pol ure časa.

Pri prav dobro pripravljenih kandidatih se sme ta preizkusni čas nekoliko skrajšati.

§. 41.

Pri ustni preizkušnji mora biti navzočen ravnatelj preizkuševalne komisije ali njegov namestnik in razen tega najmanj dva druga uda komisije.

§. 42.

O ustni preizkušnji vsakega kandidata je pisati poseben zapisnik.

D. Poskusna učitev.

§. 43.

Opraviti poskusno učitev so dolžni samo tisti kandidati, kateri niso še učili.

Poskusna učitev naj poda podobo pedagoške nadarjenosti kandidatove in sposobnosti, metodično obdelavati dano učno stvarino.

§. 44.

Opravlja se na kaki višji trgovinski šoli na sedežu preizkuševalne komisije po opravi ustne preizkušnje vpriču ravnatelja preizkuševalne komisije ali enega strokovnega izpraševalca, eventualno obeh.

§. 45.

Kandidat je dolžen učni predmet, kateri se ravno obdelava v dotičnem razredu, nadaljevati in z učenci del, ki ga je predaval, takoj izprašujoč in razlagajoč ponavljati. Predmet, ki naj se obdeluje, mu je en dan prej naznaniti.

Člen VI.**Dopolnilne preizkušnje.**

§. 46.

Dopolnilne preizkušnje se morejo imeti tako iz prve kakor iz druge skupine.

§. 47.

K dopolnilni preizkušnji iz prve skupine se pripuščajo samo taki kandidati, ki so si že pridobili dotično učno sposobnost za učiteljstvo na dvorazrednih trgovinskih šolah.

K dopolnilni preizkušnji iz druge skupine se morejo pripustiti tako kandidati, kateri so potrjeni za dvorazredne trgovinske šole (II. strokovno skupino), kakor tudi taki, ki so si že pridobili dotično sposobnost za učiteljstvo na srednjih šolah ali enakovrednih zavodih. Tem je tudi dovoljeno, da dopolnilno preizkušnjo napravijo tudi samo iz blagoznanja ali samo iz trgovinskega zemljepisja.

§. 48.

Za dvorazredne trgovinske šole potrjeni kandidat naj pri dopolnilni preizkušnji dokaže tako mero teoretičnega znanja in praktične zmožnosti, katera v korenitosti, obsežnosti ter znanstvenem doumevanju in pronikanju seza čez mero učiteljem na dvorazrednih trgovinskih šolah potrebne usposobljenosti.

Za srednje šole in drugačne enakovredne zavode potrjeni kandidati naj z dopolnilno preizkušnjo dokažejo, da so si prisvojili tudi praktično uporabo onih znanstvenih gran, o katerih so že opravili zgolj znanstveno preizkušnjo.

§. 49.

Dopolnilna preizkušnja za prvo skupino obseza tri klavzurna dela (§. 32) in ustno preizkušnjo iz posameznih glavnih predmetov v obsegu, ki se zahteva v členu IV.; vendar naj se zlasti omejuje na obdelavo takih stvari in vprašanj, ki se ne zahtevajo v obsegu preizkušnje za dvorazredne trgovinske šole.

§. 50.

Dopolnilna preizkušnja za blagoznanje obseza eno klavzurno delo in pa praktična dela v laboratoriju (§. 33) ter ustno preizkušnjo; dopolnilna preizkušnja iz trgovinskega zemljepisja eno klavzurno delo (§. 33) in ustno preizkušnjo v izmeri, povedani v členu IV.

§. 51.

V členu V. ustanovljeni načini klavzurne in ustne preizkušnje veljajo tudi za dopolnilno preizkušnjo.

Člen VII.

Pristojbine.

§. 52.

Vsak kandidat je dolžen za opravo preizkušnje, in to po dostavi dekreta o pripustu k preizkušnji plačati 20 gl., in po prejetem povabilu h klavzurni preizkušnji tudi 20 gl., torej vsega skupaj 40 gl. za preizkusno odredbino.

Enaka odredbina velja tudi za ponavljalno preizkušnjo. Za vsako dopolnilno preizkušnjo je plačati 30 gl. odredbine v dveh enakih obrokih.

Člen VIII.

Presoja preizkusnega uspeha, ponavljalna preizkušnja, izpričevala, poslovodstvo.

§. 53.

Gledé tega, kako postopati pri presoji kandidatovih oprav, pri razloki o uspehu preizkušnje, dalje gledé ponavljalnih preizkušenj, izdatve in vsebine izpričeval in pa gledé poslovodstva se zmislooma uporabljajo določila za preizkušnjo kandidatov učiteljstva na gimnazijah in realkah (členi XXII, XXIII, XXVII in I. odstavek 5 ministrstvenega ukaza z dne 30. avgusta 1897. l. (drž. zak. št. 220).

Člen IX.

Moč in veljava preizkusnega predpisa in prehodna določila.

Učne osebe, katere so zadobile usposobljenost za učiteljstvo na višjih trgovinskih šolah po preizkusnem pravilu z dne 14. maja 1870. l. (drž. zak. št. 79), niso primorane iznova podvreči se preizkušnji po tem predpisu; tako tudi tisti kandidati, kateri so ob času, ko stopi ta ukaz v moč in veljavo, v preizkusnem štadiju po preizkusnem predpisu z dne 14. maja 1870. l. (drž. zak. št. 79), niso primorani izkušnjo opraviti po predstojećem pravilu, ako v enem letu potem, ko stopi v moč in veljavo pričujoči predpis, uspešno završe dotično preizkušnjo.

§. 55.

V ostalem se oproščenje od oprave preizkušnje v posebnega ozira vrednih primerih pridržuje predarku ministra za bogočastje in nauk.

§. 56.

Ta ukaz pride v moč in veljavo tistega dne, ko se razglasi. Istega dne se razveljavi ministrstveni ukaz z dne 14. maja 1870. l. (drž. zak. št. 79), dalje oddelek B ministrstvenega ukaza z dne 2. maja 1884. l. (m. u. št. 18), in odstavek 3 ministrstvenega ukaza z dne 25. septembra 1892. l. (min. uk. št. 49.)

Bylandt. s. r.

